

Aplinkos apsaugos vadybos sistemos

Sutaupyta energija – pigiausia

Projektas „Energijos efektyvumo didinimas Lietuvoje“ (Nr. LIFE20 IPC/LT/000002) yra finansuojamas Europos Sąjungos LIFE programos ir Lietuvos Respublikos lėšomis. Šiame naujienlaiškyje pateikiamas jos autorių požiūris, ir Europos Komisija nėra atsakinga už bet kokią šios informacijos panaudojimą.

Turinys

1. Aplinkos apsaugos vadybos sistema – sprendimas tinkantis visiems pirkimams?.....	3
2. Ar AVS standarto reikalavimą galima kelti kaip kvalifikacijos reikalavimą?.....	5
3. Ar turi būti pripažįstami tik akredituotų sertifikavimo įstaigų išduoti sertifikatai?	6
4. Tiekėjo taikomų aplinkos apsaugos vadybos priemonių aprašymas	6
5. Ar tiekėjas gali pasitelkti subtiekęją, kad atitiktų AVS standartus?	8
6. AVS standartas LST EN ISO 14001:2015.....	9
7. EMAS – Europos Sąjungos aplinkosaugos vadybos ir audito sistema	10
8. EMAS ir ISO 14001 skirtumai ir panašumai	11
9. Nuorodos	14

1. Aplinkos apsaugos vadybos sistema – sprendimas tinkantis visiems pirkimams?

Aplinkos apsaugos vadybos sistema (toliau – **AVS**) yra priemonė, skirta nuolatos gerinti aplinkosaugos politikos veiksmingumą visų tipų organizacijose.

AVS – tai aplinkosaugos problemų nustatymo ir sprendimo sistema, padedanti nustatyti organizacijos (toliau - **tiekėjo**) aplinkosaugos politikos tikslus ir įgyvendinti aplinkosauginius įsipareigojimus. AVS suteikia galimybę sistemingai valdyti tiekėjo vykdomos veiklos poveikį aplinkai, teikiant paslaugas, gaminant produktus, vykdant darbus, taip pat nuosekliai spręsti aktualius aplinkosaugos klausimus, skiriant lėšų, apibrėžiant atsakomybę ir nuolatos vertinant veiklas, procesus bei procedūras.

Pirkimo vykdytojams siekiant įvykdyti „žaliuosius“ pirkimus vis dažniau kyla klausimas ar galima pirkimo dokumentuose nustatyti reikalavimą, kad **prekės (įrangos) gamintojas** turėtų EMAS, LST EN ISO 14001 sertifikatą, arba kitą lygiavertį aplinkos apsaugos vadybos sertifikatą ar perkamai prekei (įrangai) taikytų aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimus pagal [Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. D1-508 „Dėl Aplinkos apsaugos kriterijų taikymo, vykdant žaliuosius pirkimus, tvarkos aprašo patvirtinimo“](#) patvirtinto tvarkos aprašo (toliau – **Tvarkos aprašas**) 4.3 papunktį.

Tvarkos aprašo 4.3. papunktis nustato, kad „**perkamai paslaugai ar darbui, kurių nėra produktų sąrašė, tiekėjas taiko aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimus pagal standartą LST EN ISO 14001 arba Europos Sąjungos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemą (EMAS), ar kitus aplinkos apsaugos vadybos standartus, pagrįstus atitinkamais Europos arba tarptautiniais standartais (kuriuos yra patvirtinusių sertifikavimo įstaigos, atitinkančios Europos Sąjungos teisės aktus arba tarptautinius sertifikavimo standartus), ar kitais tiekėjo pateiktais lygiaverčiais įrodymais**“.

SVARBU!

Siekiant įsigyti prekę (įrangą) ir įvykdyti „žaliąjį“ pirkimą pagal [Aplinkos ministro įsakymą](#) ir siekiant jį įgyvendinti vadovaujantis būtent Tvarkos aprašo 4.3 papunkčiu, **negalimas AVS reikalavimų kėlimas prekės (įrangos) gamintojui, prekės (įrangos) tiekėjui ar pačiai prekei (įrangai), nes minėtas punktas taikomas tik įsigyjant paslaugas ir (arba) darbus.**

Jei siekiamai įsigyti prekei (įrangai) **nėra nustatyti [Aplinkos ministro įsakymu](#) patvirtinti minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai**, pirkimo vykdytojas vis tiek gali įvykdyti žaliąjį pirkimą. Tai gali padaryti keliais būdais: pagal Tvarkos aprašo 4.2 papunktį pasirinktiems produktams reikalauti atitikties I-ojo tipo ekologiniam ženklui (pirkimo vykdytojas turėtų atlikti rinkos tyrimą ir įsitikinti ar norimi įsigyti produktai gali atitikti I-ojo tipo ekologinio ženklo reikalavimus, ar yra tokių produktų pasiūla rinkoje. Daugiau informacijos apie I tipo ekologinius ženklus galite rasti [čia](#)) arba pagal Tvarkos aprašo 4.4.4 papunktį savarankiškai nustatyti aplinkos apsaugos kriterijus perkamam produktui.

Savarankiškai nustatomi aplinkos apsaugos kriterijai galėtų būti, pavyzdžiui:

- 1) **pažangių, ilgaamžių ir energetiškai efektyvių prekių (įrangos) įsigijimo atvejais**, prašyti suteikti ilgesnę nei standartinę garantiją, užtikrinti, kad originalių ar joms lygiaverčių atsarginių dalių būtų galima įsigyti ne trumpiau kaip 5 metus (arba nurodyti kitą laikotarpį) nuo prekės pristatymo dienos. Išmontuojant panaudotą prekę turi būti galimybė atskirti dalis, turinčias aplinkai kenksmingų medžiagų. Prekei pagaminti, tiekti ir (ar) naudoti siekiama sunaudoti kuo mažiau elektros energijos ir (ar) naudojami atsinaujinantys, ekologiški energijos išteklių, prekės baterijos yra įkraunamos (pavyzdžiui, žibintuvėliuose ir pan.), prekė yra aukščiausios energijos vartojimo efektyvumo klasės.
- 2) **Prekės (įrangos) pakuotė turėtų būti draugiškesnė aplinkai**. Nustatyti, jog prekė (įranga) nėra pertekliniu būdu pakuojama, atsisakoma pakuotės (antrinės pakuotės), jei ji nėra reikalinga, ar supakuojama į daugkartinio naudojimo pakuotę. Taip pat pakuojama didesniais kiekiais, pavyzdžiui, rinkoje galima užsisakyti individualiai supakuotų prekių, o pirkimo vykdytojas nustato reikalavimą pakuoti didesniais kiekiais. Nustatyti reikalavimą, kad pakuotė turi būti pagaminta iš perdirbtos žaliavos ir pakuotė ir jos dalys turi būti pagamintos taip, kad jas būtų galima pakartotinai naudoti, perdirbti ar kitaip naudoti (nustačius reikalavimą dėl pakuotės rūšiavimo ir perdirbimo, taip pat reikalinga užtikrinti, kad atliekomis būtų tinkamai pasirūpinama).
- 3) Nustatyti reikalavimus **dėl prekės pristatymo**, jei tinkama, prekių pristatymus atlikti su netaršiomis transporto priemonėmis.
- 4) Savarankiškai, t.y., pagal Tvarcos aprašo 4.4.4 p. nustatant aplinkos apsaugos kriterijus perkamoms prekėms, gali būti keliamas reikalavimas taikyti AVS. Tačiau šis reikalavimas galėtų būti nustatomas tik tada, kai pirkimo vykdytojas gali **tinkamai pagrįsti jo būtinybę bei užtikrinti tiekėjų konkurenciją** ir jos neapriboti. Taigi, perkant prekes, pirkimo vykdytojas turi aiškiai žinoti, kodėl pirkimo vykdytojui yra svarbus reikalavimas, kad tiekėjas būtų įsidiegęs AVS, kokią pridėtinę vertę galutiniam rezultatui - įsigyjamai prekei bei jos tolesniam gyvavimo ciklui suteiks toks reikalavimas, t. y. kaip tai susiję su pirkimo objektu, ir tik tada priimti sprendimą dėl reikalavimo nustatymo.

Pateikėme kelis galimus savarankiškai nustatomų aplinkosauginių reikalavimų pavyzdžius, tačiau tai nereikia, jog negalima kelti kitų aplinkosauginių reikalavimų. Rekomenduojame visuomet kompleksiskai peržiūrėti prekės (įrangos) gyvavimo ciklą ir taip pat viso pirkimo procesą. Primintina, kad „žaliųjų“ pirkimų vykdymui taikomos tokios pačios taisyklės, kaip ir vykdant bet kokią kitą viešąjį pirkimą ar pirkimą, vadovaujantis [Viešųjų pirkimų įstatymo](#) (toliau - **VPĮ**) ar [Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo](#) (toliau - **PĮ**) nuostatomis. Pirkimo dokumentai turi būti tikslūs, aiškūs ir be dviprasmybių, tam kad tiekėjai galėtų pateikti pasiūlymus, o pirkimo vykdytojas nupirkti tai, kas yra reikalinga. Dėl to ir keliami aplinkosauginiai reikalavimai turi būti tiekėjui suprantami ir aiškūs, negali būti deklaratyvūs, dviprasmiški ar abstraktūs bei turi būti **susiję su pirkimo objektu**.

Primename, jog nustatant aplinkosauginius reikalavimus naudinga vykdyti rinkos analizę bei rinkos konsultacijas, bendradarbiaujant su tiekėjais gali būti geriausiai išsiaiškinama ką rinka gali pasiūlyti pirkimo vykdytojui. Pirkimo vykdytojas, atsižvelgdamas į pirkimo objektą bei atlikto rinkos tyrimo ar rinkos konsultacijos rezultatus, pats priima sprendimą kokius reikalavimus kelti, kaip gali būti įrodyta atitiktis keliamiems reikalavimams bei kurioje pirkimo dokumentų dalyje juos nustatyti, ir pateikia visą informaciją pirkimo dokumentuose. Pažymėtina, kad daugeliu atveju pirkimo sąlygose nustatyti aplinkosauginiai

reikalavimai turi tapti ir tampa sutarties vykdymo sąlygomis. Sutarties vykdymo metu pirkimo vykdytojas privalo prižiūrėti, kad tiekėjas šių reikalavimų laikytųsi įgyvendinant sutartį.

Taip pat šiuo klausimu papildėme dažniausiai užduodamų klausimų „Žalieji pirkimai“ skiltį, kurią galite rasti [čia](#).

2. Ar AVS standarto reikalavimą galima kelti kaip kvalifikacijos reikalavimą?

Nagrinėjant pirkimo vykdytojų užduodamus klausimus, pastebėta, kad AVS taikymas dažnai yra priskiriamas prie tiekėjų kvalifikacijos reikalavimų.

SVARBU!

AVS standarto (LST EN ISO 14001, EMAS ir kt.) turėjimas ir taikymas/laikymasis (VPĮ 48 straipsnio 2 dalis/ PĮ 60 straipsnio 2 dalis) **nėra priskirtini prie tiekėjų kvalifikacijos reikalavimų**. Tiekėjų kvalifikacijos reikalavimams yra priskiriamos **aplinkos apsaugos vadybos priemonės** (VPĮ 51 straipsnio 7 dalies 8 punktas).

Jei pirkimo vykdytojas nusprendžia nustatyti reikalavimą, kad tiekėjas laikosi tam tikrų aplinkos apsaugos vadybos priemonių, vadovaudamasis VPĮ 51 straipsnio 7 dalies 8 punktu ir Viešųjų pirkimų tarnybos (toliau – VPT) direktoriaus 2017 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 1S-105 patvirtintos tiekėjo kvalifikacijos reikalavimų nustatymo metodikos (toliau – [Tiekėjų kvalifikacijos metodika](#)) 22 punktu, tokiu atveju pirkimo vykdytojas nurodo ne reikalaujamą taikyti AVS standartą, bet **konkrečias aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemones**, kurias turės taikyti tiekėjas. Taigi, pirkimo vykdytojas pirmiausia turi apgalvoti ir nuspręsti, kas konkrečiame pirkime yra reikalinga: ar 1) visas AVS standartas, t. y., visi sistemos punktai, nurodyti standarte, ar 2) tik keletas tam tikrų aplinkos apsaugos vadybos priemonių. Pirmuoju atveju tai nebus laikoma tiekėjų kvalifikacijos reikalavimu ir pirkimo dokumentuose toks reikalavimas bus keliamas atskirai, ne tiekėjų kvalifikacijos reikalavimų lentelėje. Antruoju atveju tai bus laikoma kvalifikacijos reikalavimu ir jis bus nurodomas tiekėjų kvalifikacijos reikalavimų lentelėje.

Primintina, kad pirkimo vykdytojas kiekvienu konkrečiu atveju pirkimo dokumentuose įtvirtindamas reikalavimus, susijusius su AVS standartų/priemonių laikymusi, privalo įvertinti šių reikalavimų **būtinumą**, reikalingumą, sąsają su pirkimo objektu bei proporcingumą pirkimo objektui. Tai reiškia, kad pirkimo sąlygose nustatomus reikalavimus reikėtų derinti prie konkrečių sutarties reikalavimų, įskaitant jos vertę ir susijusios rizikos aplinkai lygį.

Daugiau informacijos galite rasti pranešime [Aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimo taikymas Tvarkos aprašo 4.3 bei Tvarkos aprašo 2 priedo 15.2 ir 26.1 atvejais](#).

3. Ar turi būti pripažįstami tik akredituotų sertifikavimo įstaigų išduoti sertifikatai?

Jei pirkimo vykdytojas nusprendžia nustatyti reikalavimą, kad tiekėjas laikosi AVS standartų, kaip nurodoma VPĮ 48 str. / PJ 60 str. ir reikalauja pateikti nepriklausomų įstaigų išduotus sertifikatus, pvz., EMAS arba ISO 14001, turi būti pripažįstami ir **lygiaverčiai sertifikatai**. Tai gali būti akredituotos arba nepriklausomos (neakredituotos) įstaigos išduotas sertifikatas. Akredituotos sertifikavimo įstaigos išduotas sertifikatas, pažymėtas akreditacijos simboliu yra pripažįstamas tarptautiniu mastu. Akredituotos organizacijos statusas reiškia, kad nacionalinė akreditacijos įstaiga (Lietuvoje – Nacionalinis akreditacijos biuras, toliau - **NAB**) reguliariai, nepriklausomai bei objektyviai vertina akredituotų aplinkosaugos vertintojų kompetenciją bei veiklos procedūras, o jų kompetencija atitinka jų veiklai taikomus reikalavimus. NAB suteikta akreditacija reiškia, kad aplinkosaugos vertintojas yra kompetentingas atlikti atitikties įvertinimo procedūras, kurioms yra akredituotas.

Nepriklausomos (nebūtinai akredituotos) įstaigos išduoti aplinkos apsaugos vadybos sertifikatai taip pat gali būti laikomi tinkamais įrodymais.

Jei pirkimo vykdytojui kyla abejonių dėl pateikto dokumento tikrumo, jis turi teisę kreiptis į tiekėją paaiškinimo, prašydamas pateikti dokumentus, pagrindžiančius tiekėjo pateiktame sertifikate nurodytą informaciją. Tai galėtų būti tiekėjo vidiniai dokumentai (aplinkos apsaugos vadybos sistemos aprašai, direktoriaus įsakymai, vidaus audito ataskaita, procedūros ar pan.), kurių pagrindu tiekėjui buvo išduotas sertifikatas. Pirkimo vykdytojas gali kreiptis ir į sertifikatą išdavusią įmonę, prašydamas pateikti informaciją, kada ir koku pagrindu buvo išduotas pirkimo metu pateiktas sertifikatas, bei prašyti supažindinti su sertifikato išdavimą pagrindžiančia išorės audito išvada. Išanalizavus iš abiejų šaltinių gautą papildomą informaciją bei dokumentus (įskaitant ir pasirašytą išorės audito išvadą), galėtų būti priimamas sprendimas, ar minėtas sertifikatas šio konkretaus pirkimo atveju yra priimtinas ir tinkamas įrodymas. Jei pirkimo vykdytojas suabejotų pateiktos informacijos ar dokumentų patikimumu ir (ar) įtarytų, kad galimai yra padarytas teisės pažeidimas (pvz., suklastoti dokumentai), jis gali kreiptis į teisėsaugos institucijas.

4. Tiekėjo taikomų aplinkos apsaugos vadybos priemonių aprašymas

Atlikdamas supaprastintą pirkimą ar pirkdamas VPĮ 2 priede / PJ 4 priede nurodytas socialines ir kitas specialiąsias paslaugas, pirkimo vykdytojas, nustatęs reikalavimą, kad tiekėjas laikosi AVS standartų, kaip nurodoma VPĮ 48 str. / PJ 60 str. 2 dalyje, priima ir **kitus tiekėjo pateiktus lygiaverčius aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonių įrodymus**, kurie patvirtintų, kad jo taikomos aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonės atitinka reikalaujamus AVS standartus. Kiti lygiaverčiai aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonių įrodymai gali būti tiekėjo parengtų taikomų aplinkos apsaugos vadybos priemonių **aprašymas**, kuris tenkina visus reikalavimus, nustatytus Aplinkos ministro įsakymu patvirtinto Tvarkos aprašo 10 punkto 10.1 – 10.6 papunkčiuose:

10.1. apibrėžta įmonės ar įstaigos vadovybės patvirtinta aplinkos apsaugos politika ir aplinkos apsaugos reikalavimų atitikimas teikiant paslaugas ir vykdant darbus;

10.2. nustatyti reikšmingiausi aplinkos apsaugos aspektai, kuriems įtaką daro, gali daryti įmonės ar įstaigos vykdoma veikla, ir šiuos aplinkos apsaugos aspektus reglamentuojantys teisės aktai;

10.3. nustatyti aplinkosauginiai tikslai ir uždaviniai bei priemonės šiems tikslams pasiekti;

10.4. numatyta aplinkosauginių tikslų įgyvendinimo stebėseną – paskirti atsakingi asmenys, nustatyta jų atsakomybė, pareigos ir priemonių įgyvendinimo terminai;

10.5. parengtas aplinkosauginių ir avarinių situacijų valdymo planas;

10.6. vykdoma aplinkosauginio gerinimo veiklos kontrolė (pvz., parengiamos kasmetinės ataskaitos, kurios pateikiamos, pristatomos įmonės vadovybei).

Atkreipiame dėmesį, kad jeigu pirkimo vykdytojas pirkimo dokumentuose nurodo ne reikalavimą taikyti AVS standartą (LST EN ISO 14001, EMAS ir kt.), bet **konkrečias aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemones** pagal [Tiekėjų kvalifikacijos metodikos](#) 22 punktą, tokiu atveju atitinkamai įrodyti tiekėjo pateiktas aplinkos apsaugos vadybos priemonių taikymo aprašymas **nebūtinai** turi tenkinti **visus** Tvarkos aprašo 7 punkte nustatytus reikalavimus. Tiekėjai gali (bet neprivalo) kaip įrodantį dokumentą pateikti ir akredituotą arba nepriklausomų įstaigų išduotą sertifikatą.

Nepaisant to, jog Tvarkos apraše apibūdintas aplinkos apsaugos vadybos priemonių aprašymo turinys, tiekėjams kyla klausimų dėl to, kaip reikėtų tinkamai apsiraišyti aplinkos apsaugos vadybos priemonės, kad jos būtų pripažintos lygiavertėmis. Pirkimo vykdytojams kyla klausimų dėl to, kaip minėtus aprašymus vertinti, kokių konkrečių pagrindžiančių dokumentų reikalauti iš tiekėjo, atsižvelgiant į tiekėjų veiklos, poveikio aplinkai, turimos aplinkos apsaugos vizijos, organizacinės struktūros skirtumus ir, atitinkamai, taikomas skirtingas aplinkos apsaugos priemones.

Ką reikia žinoti tiekėjui, norint tinkamai apsiraišyti taikomas aplinkos apsaugos vadybos priemones? Pateiktas aprašymas turi įrodyti, jog tiekėjo taikomomis lygiavertėmis priemonėmis užtikrinamas **toks pats aplinkosaugos lygis**, koks būtų užtikrinamas priemonėmis, būtinomis pagal aplinkosaugos vadybos sistemą ([Viešųjų pirkimų direktyvos](#) preambulės 88 punktas).

Reikia pabrėžti, kad AVS (EMAS, LST EN ISO 14001 ar kt.) standartai **nenustato konkrečių aplinkos apsaugos reikalavimų**. Svarbiausi elementai, į kuriuos tiekėjai turi atsižvelgti siekdami būti sertifikuoti pagal aukščiau nurodytus standartus, yra įsipareigojimas nuolat tobulėti ir užtikrinti, kad būtų laikomasi norminių reikalavimų. Kiekvienas tiekėjas, diegdamasis aplinkos apsaugos vadybos sistemą, ją įsidedia pagal savo vykdomą veiklą, požiūrį į aplinkos apsaugą, vertybes. Tai, kokie aplinkos apsaugos vadybos elementai bus įdiegti konkrečiam tiekėjui, gali priklausyti nuo konkrečios sektoriaus ar tiekėjo veiklos, vadovybės identifikuoto poreikio ir t.t., tačiau visais atvejais turi būti keletas **bendrų pagrindinių elementų**:

- ✓ apibrėžta aplinkos apsaugos vadybos sistemos **taikymo sritis**;
- ✓ patvirtinta tiekėjo **aplinkos apsaugos politika**;
- ✓ įvardintos **rizikos** ir parengtas veiksmų planas rizikoms minimizuoti;
- ✓ parengta **aplinkosaugos programa** ir išsikelti **aplinkosauginiai tikslai**;
- ✓ sukurta **organizacinė struktūra** bei vykdomas AVS integravimas į organizacijos veiklas;
- ✓ tiekėjo viduje vykdomas išsikeltų tikslų **monitoringas**;
- ✓ vykdomi **kasmetiniai vidaus ir išorės auditai**, kurių metu stebima tiekėjo pažanga ir progresas aplinkosaugos srityje.

Vertindamas poveikį aplinkai tiekėjas turi atsižvelgti į **tiesioginius ir netiesioginius poveikio** aplinkai aspektus ir juos apskaičiuoti (netiesioginių aspektų poveikis aplinkai nustatomas preliminarus, kadangi tiksliai paskaičiuoti labai sudėtinga, tačiau jį irgi reikėtų įsivertinti). Poveikis aplinkai **vertinamas per visą veiklos gyvavimo ciklą**. Ten, kur poveikio aplinkai tiekėjas kontroliuoti negali, galbūt yra galimybės (per tiekėjo partnerius ir pan.) jį įtakoti. Įsivardinant aplinkosaugines rizikas turi būti stengiamasi sumažinti tikimybę incidentui įvykti, taip pat sumažinti incidento pasekmes. Diegiant AVS, dažnai atrandamos ir tiekėjų **galimybės** aplinkosaugos srityje: vieniems tai galimybė sumažinti išteklių naudojimą, kitiems - padidinti išteklių naudojimo efektyvumą, naudoti aplinkai draugiškesnes priemones.

Kokia galėtų būti **dokumentacija**, patvirtinanti, kad tiekėjas savo veikloje laikosi aplinkosaugos standartų?

- patvirtinta tiekėjo aplinkos apsaugos politika;
- monitoringo ir analizės rezultatai;
- atitiktis teisiniams ir kitiems prisiimtiems reikalavimams;
- vidaus ir išorės audito programa ir rezultatai,
- vadybos vertinamosios analizės rezultatai (susirinkimo protokolai).

5. Ar tiekėjas gali pasitelkti subtiekęją, kad atitiktų AVS standartus?

Rėmimąsi kitų ūkio subjektų pajėgumais reglamentuoja VPĮ 49 straipsnis, kuriame nurodyta, kad Tiekėjas gali remtis kitų ūkio subjektų pajėgumais, tam jog atitiktų pirkimo dokumentuose nustatytą reikalavimą turėti specialų leidimą arba būti tam tikrų organizacijų nariu pagal VPĮ 47 straipsnio 2 dalies nuostatas, nustatytus finansinio ir ekonominio pajėgumo reikalavimus pagal VPĮ 47 straipsnio 3 dalies nuostatas ar techninio ir profesinio pajėgumo reikalavimus pagal VPĮ 47 straipsnio 6 dalies nuostatas, neatsižvelgiant į ryšio su tais ūkio subjektais teisinį pobūdį. Taigi, nėra nurodyta, kad kito ūkio subjekto pasitelkimas dėl AVS standarto turėjimo būtų laikomas rėmimusi kitų ūkio subjektų pajėgumais VPĮ 49 straipsnio prasme. AVS standartai nėra kvalifikacijos reikalavimai VPĮ 47 str. prasme, todėl pasitelkiant kitą ūkio subjektą, kad atitiktų šiuos reikalavimus, nėra laikoma, kad remiamasi kitų ūkio subjektų pajėgumais VPĮ 49 str. prasme. Vis dėlto, kadangi VPĮ 48 str. nustatyti reikalavimai taip pat yra susiję su tiekėjų kvalifikacija plačiajame prasme, todėl tiekėjas **gali pasitelkti kitus ūkio subjektus**, kad atitiktų pirkimo dokumentuose nustatytus AVS standartų reikalavimus.

Atkreiptinas dėmesys, kad teisė taip, kaip ir rėmimosi kitų ūkio subjektų pajėgumais atveju VPĮ 49 straipsnio prasme, taip ir pasitelkimo dėl AVS standarto nėra absoliuti. Manytina, kad **tiektėjas pasitelkti kitą ūkio subjektą dėl AVS standarto gali tik tiek, kiek tai susiję su to ūkio subjekto prisiimtomis prievolėmis pagal pirkimo sutartį**. Tai reiškia, kad kitas ūkio subjektas negali tiesiog "paskolinti" reikalaujamo sertifikato.

Jei AVS standartas reikalingas tai sutarties daliai, kurią vykdys kitas ūkio subjektas, tuomet tiekėjas, pasitelkęs tą kitą ūkio subjektą, turintį pirkimo dokumentuose reikalaujamą sertifikatą, būtų laikomas atitinkančiu nustatytą reikalavimą. Jeigu sertifikatas yra reikšmingas visoms su pirkimo objektu susijusioms prievolėms įvykdyti, dėl kurių sudaroma sutartis, neturintis minėto sertifikato ar, supaprastintų pirkimų atvejais, įrodymų dėl taikomų lygiaverčių kokybės vadybos ir/ar aplinkos apsaugos

vadybos sistemos užtikrinimo priemonių negalintis pateikti tiekėjas negali būti laikomas atitinkančiu minėtą reikalavimą, nepaisant to, kad buvo pasitelktas reikiamą sertifikatą turintis ūkio subjektas.

Kai AVS standartai yra pateikiami kaip atitiktį įrodantys dokumentai, svarbu įvertinti, ar juose yra aptartas subtiekių ar ūkio subjektų, kurių pajėgumais remiamasi, (toliau kartu – subtiekių) valdymas. Jei taip, užtektų, kad pats tiekėjas turėtų AVS standartą, o subtiekių vadovautųsi tiekėjo apsaugos vadybos sistemos standartu, laikytųsi reikalaujamų aplinkos apsaugos vadybos priemonių, atsižvelgiant į jų prisiimamus įsipareigojimus pirkimo sutarčiai vykdyti.

6. AVS standartas LST EN ISO 14001:2015

Tarptautinį aplinkos apsaugos vadybos sistemų standartą LST EN ISO 14001:2015 (toliau – **ISO 14001**), gali taikyti viso pasaulio organizacijos. Pasaulyje yra apie 250 000 organizacijų, sertifikuotų pagal ISO 14001.

Integruodamas standarto ISO 14001 reikalavimus, tiekėjas prisideda prie darnaus vystymosi:

- apsaugo aplinką, užkirsdamas kelią (arba ženkliai sumažindamas riziką) neigiamiems poveikiams aplinkai;
- mažina potencialų neigiamą savo vykdomos veiklos poveikį aplinkai;
- didina aplinkos apsaugos veiksmingumą valdant savo veiklos procesus;
- perduoda aplinkosauginį sąmoningumą suinteresuotoms šalims;
- efektyviau naudoja gamtinius resursus.

ISO 14001 sertifikato turėjimas užtikrina, kad tiekėjo vadovybė sistemingai imasi priemonių kontroliuoti tiekėjo poveikį aplinkai, klientams ir partneriams suteikia garantijas dėl tiekėjo atsakomybės aplinkosaugos klausimais, įrodo tiekėjo veiklos atitiktį norminiams teisės aktams, pagerina tiekėjo reputaciją aplinkos apsaugos srityje, pagerėja tiekėjo energijos vartojimo efektyvumas ir našumas, kartu sumažėja išlaidos, suteikiama galimybė stebėti ir nuolat didinti tiekėjo poveikio aplinkai mažinimo tikslus ir nustatytus rodiklius.

Kiek laiko trunka įsidiesti ISO 14001? Priklauso nuo to, kokia organizacija (akredituota, neakredituota) sertifikavimui bus pasirinkta, kokia organizacija (maža, didelė) diegiasi standartą, kiek joje dirba darbuotojų ir t.t. Tačiau apytikriai 1 pirminio sertifikavimo etapas trunka apie 3-6 mėn., 2 etapas – apie 3 mėn. ir po to apie 3 sav. trunka sertifikato išdavimas. Sertifikatas išduodamas 3 metams, bet turi būti vykdomi priešžiūros auditai kas metus, kitaip sertifikato galiojimas bus stabdomas, taip pat jei tikrinant bus aptiktos žymios neatitiktys.

Svarbu pažymėti, jog pats savaime pirkimo dokumentuose iškeltas reikalavimas, kad tiekėjas laikosi AVS standartų, kaip nurodoma Aplinkos ministro įsakymo 4.3 papunktyje, nėra pakankamas siekiant įvykdyti „žaliąjį“ pirkimą, nes yra svarbu, jog tiekėjas vykdydamas sutartį **taikytų aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimus būtent perkamoms paslaugoms ar darbams**. ISO 14001 sertifikatuose yra nurodoma taikymo sritis, kuriai galioja sertifikatas. Kadangi pirkimuose keliami aplinkos apsaugos reikalavimai turi būti susiję su pirkimo objektu, rekomenduojame keliant reikalavimą pagal Aplinkos ministro įsakymo 4.3 papunktį, pirkimo dokumentuose **nurodyti konkrečią aplinkos apsaugos vadybos sistemos sertifikato taikymo sritį**, taip užtikrinant, kad tiekėjo pateiktas ISO 14001 atspindės pirkimo vykdytojo perkamas paslaugas ar darbus, o keliamas reikalavimas bus susijęs su pirkimo objektu. Tai ypač aktualu, kai tiekėjo turimas ISO 14001 sertifikatas apima ne visas jo vykdomos veiklos sritis; tokiu atveju pirkimo dokumentuose nenurodžius prašomo sertifikato taikymo srities, kyla rizika, jog tiekėjo pateiktas sertifikatas neatitiks perkamų paslaugų ar darbų.

7. EMAS – Europos Sąjungos aplinkosaugos vadybos ir audito sistema

Performance,
Credibility,
Transparency

EMAS sistema naudojami visų pirma ES arba Europos ekonominėje erdvėje registruoti tiekėjai, nors ja galima naudotis ir kitur įsikūrusioms organizacijoms bei objektams (tačiau atitiktį jai visada patikrina kontroliuojanti Europos akreditavimo įstaiga). Europoje yra daugiau kaip 4 000 organizacijų (daugiausiai Ispanijos, Italijos, Prancūzijos šalyse), registruotų pagal EMAS. Lietuvoje kol kas organizacijų, registruotų pagal EMAS, nėra daug – Aplinkos apsaugos agentūros [skelbiamame sąrašė](#) nurodytos 7 organizacijos, iš jų tik 3 registracija galiojanti.

EMAS tikslas – skatinti ir nuolat didinti tiekėjų aplinkosauginį veiksmingumą tiekėjams diegiant ir įgyvendinant AVS, atliekant sisteminį, objektyvų ir periodišką taikomos aplinkosaugos politikos veiksmingumo vertinimą, teikiant informaciją apie aplinkosauginį veiksmingumą, atvirai bendraujant su visuomene ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis, tiekėjų darbuotojams aktyviai dalyvaujant ir rengiant mokymus. EMAS – tai savanorišku dalyvavimu grindžiama sistema, skirta tiekėjams, kurie pageidauja įsipareigoti vertinti, valdyti ir gerinti savo aplinkos apsaugos politikos veiksmingumą. Pažymėtina, kad EMAS logotipas negali būti naudojamas žymėti produktams ir jų pakuotėms arba kartu su lyginamosiomis nuorodomis į kitą veiklą ir paslaugas arba taip, kad galėtų būti painiojamas su ekologiškų produktų ženklais.

EMAS nacionalinė kompetentinga įstaiga Lietuvoje, registruojanti ir vertinanti tiekėjus, norinčius įsieti ir taikyti EMAS, yra **Lietuvos Aplinkos apsaugos agentūra**.

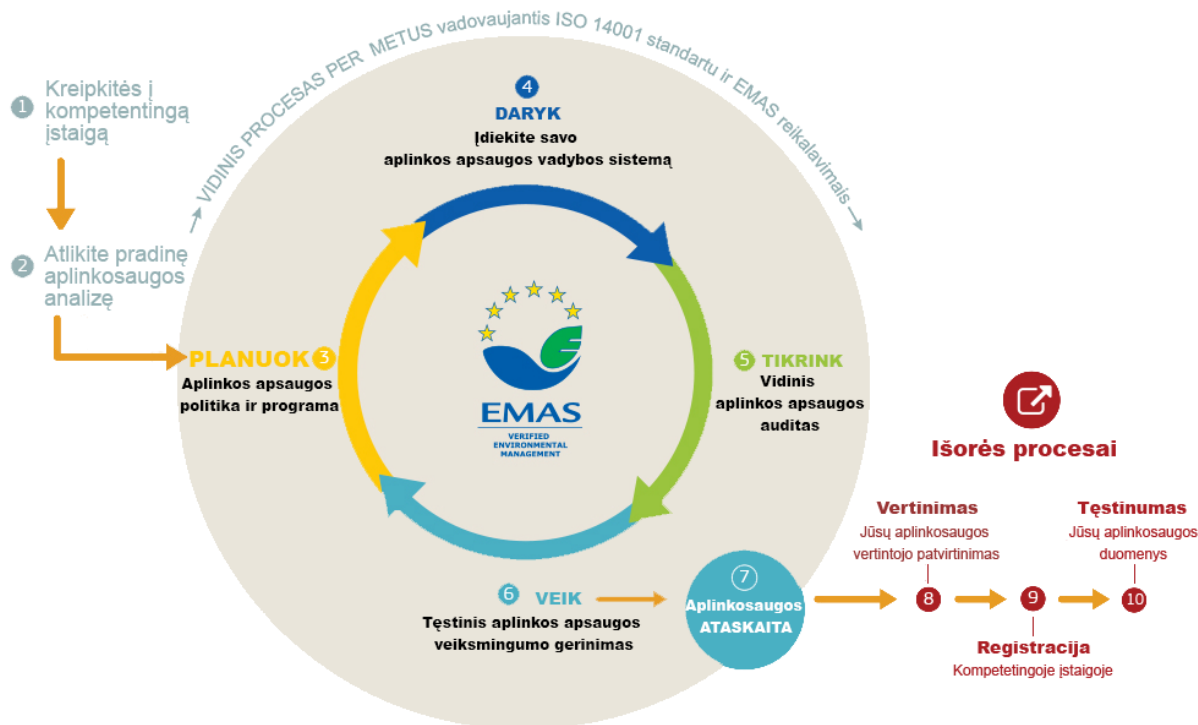
EMAS aplinkosaugos vertintojai – tai organizacijos ar pavieniai asmenys, EMAS klausimų ekspertai, kuriuos akreditavo nacionalinė Akreditacijos įstaiga ir kurie yra nepriklausomi nuo vertinamos organizacijos, jos auditoriaus ar konsultanto. Aplinkosaugos vertintojai turi patikrinti, ar organizacija atitinka keliamus teisinius reikalavimus, atliko pirminę aplinkosaugos analizę (jei reikalinga), turi veikiančią aplinkosaugos vadybos sistemą, kuri sistemaiškai, objektyviai ir periodiškai yra audituojama, ar patikimi vidaus audito rezultatai ir ar organizacija yra parengusi EMAS reglamento nuostatas atitinkančią aplinkosaugos ataskaitą. Jie taip pat vertina aplinkosaugos ataskaitoje pateikiamos informacijos ir duomenų bei kitos aplinkosauginės informacijos, kurią skelbia organizacijos, patikimumą ir teisingumą.

Aplinkosaugos vertintojas, kuris atlieka vertinimą ir patvirtina organizacijos aplinkosaugos vadybos sistemą, turi būti **akredituotas arba gavęs leidimą valstybėje narėje**, kurioje organizacija teikia registracijos paraišką. Fiziniai asmenys, veikiantys kaip aplinkosaugos vertintojai ir individualiai atliekantys vertinimą bei tvirtinimą, turi atitikti aplinkosaugos vertintojams nustatytus reikalavimus.

8. EMAS ir ISO 14001 skirtumai ir panašumai

Visi standarto ISO 14001 reikalavimai yra įtraukti į 2009 m. lapkričio 25 d. Europos parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1221/2009 Dėl organizacijų savanoriško Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (EMAS) taikymo, panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 761/2001 ir Komisijos sprendimus 2001/681/EB bei 2006/193/EB (toliau – [EMAS reglamentas](#)) todėl standartas ISO 14001 gali būti naudingas tiekėjams siekiant sertifikuotis pagal EMAS. Sertifikavimas pagal EMAS apima ISO 14001 reikalavimus ir tokius papildomus elementus kaip patvirtinta atitiktis aplinkos apsaugos teisės aktams, įsipareigojimas nuolat didinti tiekėjo aplinkosaugos politikos veiksmingumą, aktyvus darbuotojų dalyvavimas ir privalomas metinių rezultatų pranešimas visuomenei (poveikio aplinkai informacinis pranešimas), patvirtinamas tikrinimo įstaigos. Pastaruoju elementu (informaciniu pranešimu) EMAS labai skiriasi nuo kitų sistemų, nes tokiame pranešime viešai ir skaidriai parodomas registruoto tiekėjo aplinkosaugos veiksmingumas.

EMAS ir ISO 14001 standartai remiasi metodika: „Planuok – Daryk – Tikrink – Veik“:

Vidiniame rate apibrėžti veiksmai, kuriuos atlieka tiek ISO 14001, tiek EMAS standarto turėtojai. Išoriniai veiksmai ir procesai skirti tik EMAS besidiegiantiems tiekėjams.

Šaltinis: https://ec.europa.eu/environment/emas/join_emas/how_does_it_work_step0_en.htm?etrans=lt

Pagrindiniai skirtumai tarp EMAS ir ISO 14001

Standartus sudarantys elementai	EMAS	ISO 14001
Pagrindiniai aspektai		
<i>Teisinis reguliavimas</i>	2009 m. lapkričio 25 d. Europos parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1221/2009	Tarptautinis komercinis standartas, grįstas private teise
<i>Dalyvavimas</i>	Savanoriškas	Savanoriškas
<i>Geografinis regionas</i>	Tarptautinis standartas, tačiau registraciją visuomet vykdy ES šalies narės institucija	Tarptautinis standartas
<i>Tikslas</i>	Dėmesys nuolatiniam tiekėjo tobulėjimui vykdam aplinkos apsaugos politiką	Dėmesys nuolatiniam tiekėjo aplinkos apsaugos vadybos sistemos gerinimui
Planavimas		

<i>Aplinkosauginiai aspektai</i>	Išsami pradinė aplinkosauginė analizė apie esamas tiekėjo vykdomas veiklas, gaminamą produkciją ir teikiamas paslaugas	Reikalinga tik identifikuoti aplinkosauginius tiekėjo veiklos aspektus; Pradinė aplinkosauginė analizė rekomenduojama, bet neprivaloma
<i>Atitiktis teisės aktų reikalavimams</i>	Reikalingi įrodymai dėl pilnos atitikties teisės aktų reikalavimams	Įsipareigojimas atitikti taikomų teisės aktų reikalavimus; Nėra vykdomas atitikimo teisės aktų reikalavimams auditas
<i>Darbuotojų įtraukimas</i>	Aktyvus darbuotojų ir jų atstovų įsitraukimas	Neprivalomas (tačiau tiek ISO 14001, tiek ir EMAS numato darbuotojų mokymus)
<i>Subtiekėjai ir partneriai</i>	Privaloma daryti įtaką savo partneriams ir subtiekėjams	Apie atitinkamas procedūras pranešama partneriams ir subtiekėjams
<i>Išorinė komunikacija</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Būtinai atviras dialogas su išorės suinteresuotosiomis šalimis • Privaloma reguliariai skelbti aplinkos apsaugos ataskaitą išorei 	<ul style="list-style-type: none"> • Dialogas su išorės suinteresuotosiomis šalimis nėra privalomas • Viešas reguliarios aplinkos apsaugos ataskaitos skelbimas nėra privalomas
Tikrinimas		
<i>Vidinis aplinkos apsaugos auditas</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Vykdomas aplinkos apsaugos vadybos sistemos auditas • Vykdomas veiklos auditas vertinant aplinkosauginę tiekėjo veiklą • Vykdomas atitikties išsikeltiems aplinkosauginiams tikslams auditas 	Vykdomas tik aplinkos apsaugos vadybos sistemos ir atitikimo standartui auditas
<i>Tikrintojas / auditorius</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Aplinkosaugos vertintojai yra akredituojami / licencijuojami ir prižiūrimi vyriausybinių institucijų • Aplinkosaugos vertintojo nepriklausomumas yra privalomas 	<ul style="list-style-type: none"> • Sertifikavimo įstaigas akredituoja nacionalinės akreditavimo įstaigos • Aplinkosaugos vertintojo nepriklausomumas yra rekomenduojamas
<i>Auditas</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Išorinis auditas, dokumentų peržiūra ir apsilankymai vietoje atliekami pagal EMAS reglamentą 	<ul style="list-style-type: none"> • Pačiame ISO 14001 standarte nėra nurodyta kaip dažnai turi būti atliekami audita, bet nurodyta, kad turi būti

	<ul style="list-style-type: none"> Tikrinama ar pagerėjo organizacijos aplinkos apsaugos veiksmingumas Duomenys iš aplinkos apsaugos ataskaitos turi būti patvirtinti 	tikrinamas aplinkos apsaugos sistemos veikimas
<i>Leidžiančios nukrypti nuostatos mažoms ir vidutinėms įmonėms</i>	<ul style="list-style-type: none"> Tarpai tarp auditų pailginti nuo 3 iki 4 metų Aplinkos apsaugos ataskaita turi būti atnaujinama tik kas du metus (vietoj kasmetinės) Aplinkosaugos vertintojas atsižvelgia į mažų įmonių specifiką 	Jokių leidžiančių nukrypti nuostatų nenumatyta
<i>Oficiali registracija</i>	<ul style="list-style-type: none"> Viešai prieinamas registras, kuriame užregistruotas kiekvienas įsidiegęs EMAS 	Nėra oficialaus registro
<i>Logo</i>	Yra oficialus logotipas	Nėra

Šaltinis: https://ec.europa.eu/environment/emas/pdf/factsheets/EMASiso14001_high.pdf

Plačiau apie EMAS ir ISO 14001 panašumus ir skirtumus galite paskaityti [EMAS reglamento](#) 2 priede. EMAS reglamento 2 priedas naudingas ir organizacijoms, besiruošiančioms įsidiegti EMAS arba ISO 14001 bei tiekėjams, norintiems savarankiškai nustatyti savo įmonėje taikomas aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemones.

9. Nuorodos

Visa pateikiama informacija yra parengta pagal interneto svetainėse pateiktus duomenis. Nuorodose informacija pateikiama lietuvių ir anglų kalbomis.

- <https://www.iso.org/home.html>
- <https://aaa.lrv.lt/lt/apie-agentura-1/vadybos-sistemos/emas-aplinkosaugos-vadybos-ir-audito-sistema>
- <https://nab.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/vadybos-sistemu-sertifikavimo-istaigu-akreditavimas-iso-iec-17021-1-1>
- <https://nab.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/emas-vertintoju-akreditavimas-1>
- <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.408192/asr>
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32009R1221>
- https://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm
- <https://webgate.ec.europa.eu/emas2/public/registration/list>
- https://ec.europa.eu/environment/emas/pdf/factsheets/EMASiso14001_high.pdf

Dokumento versijos

Versijos numeris	Data	Pastabos, papildoma informacija
1	2022-09-28	Pradinė dokumento versija.
2	2023-06-16	Patikslinta dokumento versija. Papildytas 2 skyrius „Ar AVS standarto reikalavimą galima kelti kaip kvalifikacijos reikalavimą?“ sakiniu „Daugiau informacijos galite rasti pranešime Aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimo taikymas Tvarkos aprašo 4.3 bei Tvarkos aprašo 2 priedo 15.2 ir 26.1 atvejais. “ Šis dokumentas.